

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.501.158.2019.KŁ

Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

Z zaniepokojeniem przyjąłem informacje prasowe na temat zakresu przetwarzanych danych osobowych dotyczących uczniów w kontekście przeprowadzanych w szkołach ankiet. Z ujawnionych publicznie informacji wynika, że „dzieci i ich rodzice są pytani o sytuację rodzinną, a także o częstotliwość uczęszczania na nabożeństwa lub przynależność do oazy”¹. Ma to mieć miejsce przy okazji dokonywania corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych, koniecznej dla opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego (art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe*; Dz. U. z 2019 r., poz. 1148 ze zm.; dalej jako: *Prawo oświatowe*). Przeprowadzenie wśród uczniów ankiety w takim kształcie zaniepokoiło również Związek Nauczycielstwa Polskiego, który przedstawił swoje zastrzeżenia na posiedzeniu Zespołu ds. biurokracji w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

¹ A. Radwan, *MEN chce wiedzieć czy uczniowie często się modlą. Do szkół trafiłyankiety z pytaniami o sytuację rodzinną*, *GazetaPrawna.pl* z 16 września 2019 r., <https://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/1430165,ankiety-w-szkolach-religia-sytuacja-rodzinna.html?fbclid=IwAR1D0c4gvcdAiKGEobjOfotJm_99phuJLJRJb44whGrw4PVT37InYV-HFvM>

Prywatność jednostki jest wartością chronioną konstytucyjnie. Artykuł 47 Konstytucji RP zawiera ogólne gwarancje ochrony prywatności, a art. 51 Konstytucji RP odnosi się bezpośrednio do aspektów ochrony prywatności związanych z przetwarzaniem informacji o jednostce. Ochrona prywatności wynika również z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jak inne konstytucyjnie chronione wartości, prywatność może podlegać ograniczeniom na określonych w Konstytucji RP zasadach. Zasady te zawiera art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Ograniczenia te muszą być więc określone w ustawie, nie mogą naruszać istoty prawa do prywatności oraz muszą być konieczne w demokratycznym państwie prawnym dla ochrony wartości (bezpieczeństwa, porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia, moralności publicznej czy też wolności i praw innych osób) wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Ważnym kryterium oceny dopuszczalności wprowadzenia ograniczeń jest spełnienie wymogu ich proporcjonalności. Zgodnie z art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. U. UE L. 119.1 ze sprost.) do danych szczególnie chronionych należą dane ujawniające przekonania religijne lub światopoglądowe, a także dane o stanie zdrowia.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ratyfikowanej przez Polskę Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. o prawach dziecka (Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.): „Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację”.

Należy również wskazać, że art. 53 ust. 7 Konstytucji RP stanowi, że: „Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania”. Oznacza to, że dane na temat światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania podlegają szczególnej ochronie konstytucyjnej. Jest to spójne z ogólnym kształtem zasady wolności sumienia i religii (art. 53 Konstytucji RP). Należy przypomnieć, że również lekcje religii w szkołach są organizowane na życzenie rodziców. Szczególna ostrożność powinna być również zachowana w wypadku danych dotyczących relacji rodzinnych, jeśli ryzyko ich ujawnienia mogło wpłynąć negatywnie na sytuację uczniów.

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie podnosiłem konieczność ochrony prywatności dzieci. Informacje ujawnione w ich dzieciństwie, w dobie nowoczesnych technologii, mogą mieć wpływ na całe ich przyszłe życie. Oznacza to, że pozytywne obowiązki po stronie państwa, obejmujące zapewnienie prawidłowego obiegu informacji o jednostce (art. 51 Konstytucji RP), powinny być traktowane w tym zakresie szczególnie poważnie. Istotne jest, aby nie przetwarzać danych szczególnie wrażliwych i intymnych, jeśli nie jest to uzasadnione konstytucyjnie.

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o przekazanie wyjaśnień co do uzasadnienia przeprowadzania w szkołach wskazanych wyżej ankiet, w szczególności w zakresie pozyskiwania danych dotyczących kwestii związanych z praktykami religijnymi oraz wrażliwych danych o sytuacji rodzinnej. Wobec celu wskazanego w ustawie – opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego – nie jest to bowiem oczywiste. Będę również zobowiązany za ocenę Pana Ministra w zakresie faktycznej i organizacyjnej możliwości przeprowadzenia takich ankiet przy zapewnieniu pełnej ochrony anonimowości uczniów i rodziców. Będę wdzięczny za wskazanie jakie środki ochrony prywatności uczniów zostały podjęte w tym zakresie.

Do wiadomości

Pan Sławomir Broniarz

Prezes

Związku Nauczycielstwa Polskiego